

Põhikooli ühiskonnaõpetuse lõpueksami eristuskiiri

1. Eksami eesmärgid ja vorm.....	2
Eksami eesmärgid.....	2
Eksami vorm	2
2. Eksami sihtrühm ja oodatavad õpitulemused.....	2
Eksami sihtrühm	2
Põhikooli lõpetaja õpitulemused.....	2
3. Eksami väljatöötamine ja eksamitöö ülesehitus	2
Eksami väljatöötamine	2
Üldnõuded eksamitööle	3
Eksamitöö ülesehitus.....	3
Eksamitöö vormistamine.....	3
4. Eksami korraldamine	4
Eksamikorraldus	4
Eksami aeg.....	4
Abivahendid.....	4
Erivajadused	4
Eksamilt kõrvaldamine	4
5. Eksami hindamine, korduseksam ja eksamitulemuse vaidlustamine	4
Hindamise korraldus.....	4
Korduseksam	5
Eksamitulemuse vaidlustamine	5
6. Õppematerjalid.....	5
7. Haridus- ja Noorteameti koostatud eksami materjalid.....	5

1. Eksami eesmärgid ja vorm

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54 § 9; vastu võetud 15. detsembril 2015

Eksami eesmärgid

Põhikooli lõpueksamite läbiviimise eesmärk on hinnata riiklike õppekavade või õpilase õppe aluseks oleva õppekava üldpädevuste, valdkonnapädevuste, läbivate teemade ja III kooliastme õpitulemuste omandatust selleks, et:

- 1) anda õpilasele, vanemale, koolile, kooli pidajale ja riigile võimalikult objektiivset ja võrreldavat tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest ning sellest, milline on kooli panus õpilaste edasijõudmisse;
- 2) selgitada, kuidas õppe tulemuslikkus ning kooli panus õpilaste edasijõudmisse on ajas muutunud;
- 3) anda riigile informatsiooni hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada riikliku õppekava rakendamist ning suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 5) teha otsus õpilase põhikooli lõpetamise kohta.

Põhikooli lõpueksami eksamitööd võivad õppekava eesmärkide ja III kooliastme õpitulemuste kohta võimalikult objektiivse ja võrreldava tagasiside saamiseks sisaldada küsimusi õpilase õpingute ja õpikogemuste kohta koolis ja väljaspool kooli ning selle kohta, kuidas õpilane ise oma kompetentsust hindab.

Eksami vorm

Põhikooli ühiskonnaõpetuse lõpueksam on kirjalik.

2. Eksami sihtrühm ja oodatavad õpitulemused

Eksami sihtrühm

Eksami sihtrühm on põhikoolide lõpetajad, kes on läbinud põhikooli riikliku õppekava.

Põhikooli lõpetaja õpitulemused

Alus: Vabariigi Valitsuse määrus nr 1; vastu võetud 6. jaanuaril 2011

Kõikide õppekavas esitatud üld-ja valdkonnapädevuste kujunemist, õppeaine õppe-ja kasvatusesmärgide saavutatust ning kooliastme õpitulemuste omandatust ei hinnata igal aastal.

3. Eksami väljatöötamine ja eksamitöö ülesehitus

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54; vastu võetud 15. detsembril 2015

Eksami väljatöötamine

Ühiskonnaõpetuse lõpueksami küsimused ja ülesanded, eksamitöö, hindamisjuhendi ja vastavustabeli töötab välja ühiskonnaõpetuse põhikooli lõpueksamit ettevalmistav komisjon. Vastavustabelis ja hindamisjuhendis tuuakse välja eksamitöö osade ning õppekava eesmärkide ja III kooliastme õpitulemuste vahelised seosed. Ühtseid põhikooli lõpueksameid ettevalmistavad komisjonid moodustab ja nende töökorra kinnitab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

Üldnõuded eksamitööle

- Eksamitöö koostamisel lähtutakse ainekava õpitulemustest, mis ühtlasi mõõdavad õppe-ja kasvatuseesmärkide saavutatust ja üld-ja valdkonnapädevuste kujunemist.
- Eksamitöö sisaldab erineva raskusastmega ülesandeid, st eksamitöö mahust 20% moodustavad äratundmistasandi, 30% reprodutseerimistasandi ja 50% rakendus-
tasandi ülesanded.

Eksamitöö ülesehitus

Põhikooli ühiskonnaõpetuse eksam on kirjalik, koosneb arvamusoost (10 punkti) ja erinevatest ülesannetest (65 punkti). Kokku 75 punkti. (Tabel 1)

Küsimused ja ülesanded hõlmavad järgmisi tasandeid:

- 1) teadmised (mõisted, faktid, seaduspärasuste tundmine);
- 2) mõistmine/arusaamine (kirjeldamine, seletamine, ümbersõnastamine);
- 3) teadmiste rakendamine (kasutamine uues situatsioonis, prognoosimine);
- 4) analüüs ja süntees (seoste näitamine, võrdlemine, rühmitamine, eristamine, faktide ja seaduspärasuste ühendamine);
- 5) hinnangu andmine (järelduste tegemine, otsustamine).

Eksamitöö koostamisel lähtutakse põhimõttest, et u 50% saadavatest punktidest kajastaksid teadmiste ja mõistmise tasandil omandatud ja u 50% punktidest teadmiste rakendamise, analüüsi, sünteesi ning hinnangu andmise tasandil omandatud.

Tabel 1. Eksami ülesehitus

VALDKOND/TEEMAD	Punktid	Osakaal (%)
I. Ühiskond ja sotsiaalsed suhted	15-30	20-40
1. meedia ja teave		
2. ühiskonna sotsiaalne struktuur		
3. ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor		
4. ühiskonnaliikmete õigused		
II. Riik ja valitsemine	18-30	25-40
1. demokraatia		
2. Eesti valitsemiskord		
III. Kodanikuühiskond	11-18	15-25
IV. Majandus	11-18	15-25
V. Arvamuslugu	10	13,3
KOKKU	75	100

Eksamitöö vormistamine

Eksamitöö kirjutatakse sinise või musta tindi või pastaga. Vastused kirjutatakse loetavalt ja üheselt mõistetavalt selleks ettenähtud kohtadele. Paranduste tegemisel ei ole lubatud vastust üle kirjutada ega kasutada korrektorit. Vale vastus tõmmatakse maha ja õige vastus kirjutatakse uuesti.

4. Eksami korraldamine

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54; vastu võetud 15. detsembril 2015

Eksamikorraldus

Eksami korraldab kooli eksamikomisjon Haridus- ja Noorteameti välja töötatud eksami korraldusjuhendi põhjal. Eksamikomisjon on vähemalt kolmeliikmeline. Kui põhikooli lõpu-eksamit sooritab korraga enam kui 60 eksaminandi, on lõpueksamikomisjonis vähemalt üks liige iga 20 eksaminandi kohta. Kui põhikooli lõpueksamit viiakse läbi üheaegselt mitmes eksamiruumis, peab igas neist viibima vähemalt kaks komisjoni liiget.

Eksami aeg

- Eksami toimumise kuupäeva kinnitab haridus-ja teadusminister määrusega.
- Eksami ametlik algus on kell 10.00.
- Eksam kestab 150 minutit.
- Eksami aega hakatakse arvestama hetkest, kui kõik õpilased on saanud kätte eksamitöö ning eksamikomisjoni esimees annab märku töö alustamiseks.
- Eksamiks ette nähtud aega ei tohi ületada.
- Eksamil ei ole vaheaegu.
- Õpilane saab kätte kogu eksamitöö ning planeerib ise ülesannete lahendamise aja ning järjekorra.

Abivahendid

Kooli poolt on iga õpilase laual Eesti Vabariigi põhiseadus (kehtiv redaktsioon või varasem versioon, kuhu on vajalikud parandused sisse viidud) vastavalt kooli õppekeelele. Keelatud on kasutada põhiseadust sisaldavaid kogumikke.

Erivajadused

Kui õpilase erivajadusest tulenevalt on eksamineerimiseks vaja kohaldada haridus-ja teadusministri määrmes nr 54 § 16 lõigetes 1¹ ja 1² nimetatud eritingimusi, kooskõlastab kool vajalikud eritingimused Haridus- ja Noorteametiga. Vt lisaks Haridus- ja Noorteameti kodulehelt:

<https://harno.ee/eksamid-testid-ja-uuringud/eksamid-testid-ja-lopudokumendid/pohikooli-lopueksamid#erivajadus>

Eksamilt kõrvaldamine

Õpilane, kes kasutab eksamil ebaausaid võtteid või lubamatuid abivahendeid, kõrvaldatakse eksamilt ning tema eksamitööd ei hinnata. Hindamisprotokolli tehakse sellekohane märg.

5. Eksami hindamine, korduseksam ja eksamitulemuse vaidlustamine

Alus: haridus-ja teadusministri määrus nr 54; vastu võetud 15. detsembril 2015

Hindamise korraldus

Eksamitöid hindab kooli eksamikomisjon Haridus- ja Noorteametis välja töötatud hindamisjuhendi alusel. Eksamikomisjoni otsus muuta hindamisjuhendit kantakse koos põhjendustega hindamisprotokolli. Kui kooli eksamitöid hindab rohkem kui üks õpetaja, peaks eksamikomisjoni tööjaotus põhinema ülesandeti hindamisel. Sellega väheneb hindamise subjektiivsus ning kooli piires on eksamitulemused võrreldavad. Lõpueksami tulemused protokollitakse asjaomase vormi kohaselt, vt haridus-ja teadusministri määrus nr 54.

Korduseksam

Põhikoolilõpetaja, kes lõpueksami ajal haigestub või ei saa sellel osaleda mõnel muul põhjusel, mida kooli direktor peab mõjuvaks (näiteks osalemine rahvusvahelistel võistlustel, konkurssidel ja olümpiaadidel), sooritab korduseksami koolieksamina. Korduseksam sooritatakse kooli direktori määratud ajal, hiljemalt jooksva õppeaasta 30. juuniks. Õpilase taotlusel võib eksam toimuda ka pärast 30. juunit, hiljemalt jooksva õppeaasta 25. augustiks.

Eksamitulemuse vaidlustamine

Alus: põhikooli-ja gümnaasiumiseadus § 33; vastu võetud 09. juunil 2010

Põhikooli ühtse lõpueksami tulemuste peale võib esitada vaide Haridus-ja Teadusministeeriumile. Vaie tuleb esitada viie tööpäeva jooksul kooli lõputunnistuse kättesaadavaks tegemise päevast arvates. Esitatud vaiete läbivaatamiseks moodustab haridus-ja teadusminister apellatsioonikomisjoni.

6. Õppematerjalid

Soovitame põhikooli ühiskonnaõpetuse lõpueksamiks valmistumisel kasutada järgmisi õppematerjale, mis on kantud Eesti Hariduse Infosüsteemi:

<https://enda.ehis.ee/avalik/avalik/opikud/OpikudOtsi.faces>

7. Haridus- ja Noorteameti koostatud eksami materjalid

<https://www.harno.ee/eksamid-testid-ja-uuringud/eksamid-testid-ja-lopudokumendid/pohikooli-lopueksamid#materjalid>